

# PK-toimialabarometri

Cleantech

[www.temtoimialapalvelu.fi](http://www.temtoimialapalvelu.fi)



## Esipuhe

---

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Tämän lisäksi Työ- ja Elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tulokset julkistetaan toimialaryhmittäisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Toimialaraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen toimialan yritysten ja koko maan välillä. Tämän lisäksi tuloksia verrataan myös teollisuus- ja palvelualan yrityksiin kokonaisuudessaan.

Syksyn 2015 Pk-yritysbarometri perustuu 6520 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä sekä kehittämistarpeita ja -esteitä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa.

# Tiivistelmä

---

## Suhdannenäkymät

Suomen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat kehittyneet myönteisesti kevään 2015 pohjalukemista. Koko maan pk-yrityksistä 28 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 19 % huoneonevan (saldoluku 9). Edellisellä mittauskierroksella saldoluku oli -6. Cleantech-toimialalla suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on noussut keväästä 2015 voimakkaasti ja koko maata selvemmin (1 => 34).

Cleantech-toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat saldoluvun perusteella myönteisemmät kuin keväällä 2015. 38 % alan pk-yritysten edustajista arvioi henkilökunnan määrän olevan vuoden kuluttua tämän hetkistä suurempi ja 12 % arvioi henkilökunnan määrän olevan pienempi, saldoluksi muodostuu 25. Koko maassa näkymät ovat kohentuneet keväästä saldoluvun ollessa 4.

## Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maan pk-yrityksissä on eniten ja lähes yhtä paljon mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä (35 %) sekä asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoivat 4 % pk-yrityksistä. Cleantech-alalla voimakkaasti kasvuhakuiden yritysten osuus on selvästi suurempi kuin koko maan pk-yrityksissä (39 %). Myös mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on alalla enemmän kuin koko maassa (40 %). Alan yritysten vastaajista yksikään ei arvioinut yrityksensä toiminnan loppuvan seuraavan vuoden aikana.

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja myös Cleantech-alan pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia. Cleantech-toimialan yritykset ovat olleet muita aktiivisempia tekemään uusiutumistoimia viimeisten 12 kk:n aikana.

## Kehittämistarpeet ja -esteet

Pk-yritykset näkevät koko maassa ja Cleantech-toimialalla eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi merkittävimmät kehittämistarpeet ovat yhteistyössä, verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Cleantech-alalla kahta edellistä merkittävämpänä kehittämistarpeena nähdään vienti ja kansainvälistyminen. Pahimpana kehittämisen esteenä toimialalla nähdään yleinen suhdannetilanne/taloustilanne (25 %), kuten myös koko maassa (31 %). Toimialalla rahoitus on mainittu kehittämisen esteenä lähes yhtä usein (21 %).

## Kansainvälistyminen ja digitaalisuus liiketoiminnassa

Joka viidennellä koko maan ja lähes kahdella kolmesta Cleantech-alan pk-yrityksestä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä kolmella viidestä ja alan toimijoista kahdeksalla kymmenestä. Pk-yritykset koko maassa ja myös Cleantech-toimialalla hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista ja palveluista eniten yrityksen omia kotisivuja ja sosiaalista mediaa.

# Sisällys

ESIPUHE .....	2
TIIVISTELMÄ .....	3
SISÄLLYS .....	4
1. JOHDANTO .....	5
1.1 Barometri .....	5
1.2 Aineisto .....	6
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS .....	7
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT .....	8
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN .....	11
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN .....	13
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET .....	15
7. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET .....	16
8. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA .....	20
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT .....	22

Pk-toimialabarometri, syksy 2015, toimialaraportti



# Pk-toimialabarometri, syksy 2015

## Toimialaraportti, Cleantech

---

### 1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

#### 1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty seuraavia tietolähteitä: 1) Tilastokeskuksen toimialaluokitus TOL 2010, 2) Taloustutkimus Oy:n tutkimusrekisteri, 3) JM Tieto Oy, Päättäjät ja Vaikuttajat -tietokanta ja 4) Suomen Yrittäjien jäsenrekisteri. Osoitelähteistä otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, koluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 6520 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2015. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja. Suomen Yrittäjissä tutkimusprojektista on vastannut ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

## 1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista Cleantech-toimialan yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

**Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä**

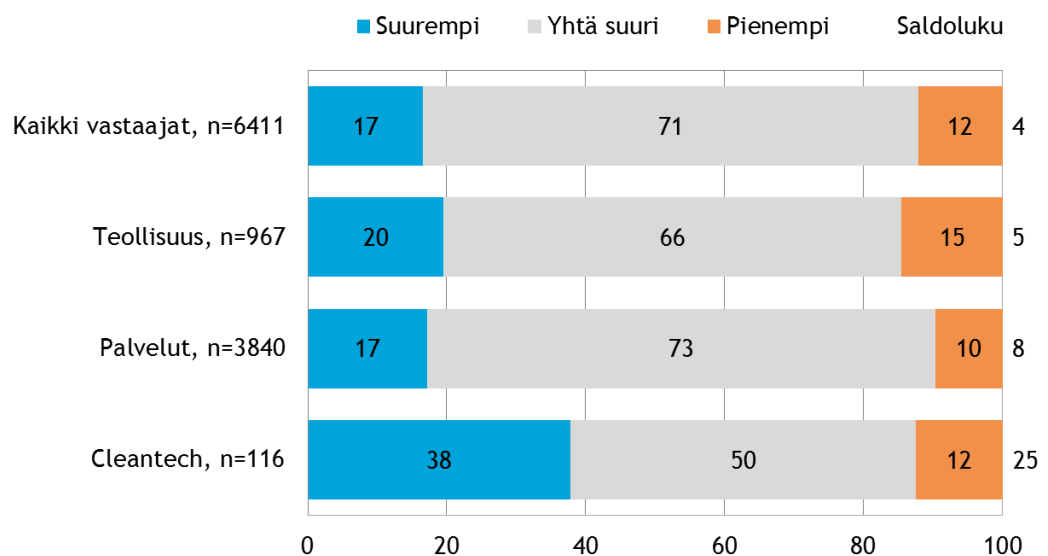
		n=	%
Toimialaryhmä	Cleantech	118	100
Toimiala	Teollisuus	51	43
	Rakentaminen	7	6
	Kauppa	14	12
	Palvelut	46	39
Liikevaihto vuonna 2014	alle 0,2 miljoonaa euroa	15	13
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	10	9
	0,5 - 0,99 miljoonaa euroa	11	9
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	8	7
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	2	2
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	17	15
	5 miljoonaa euroa tai yli	54	46
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	42	36
	Kasvuhakuiset	51	43
	Asemansa säilyttäjät	20	17
	Ei kasvutavoitteita	5	4
	Toimintansa lopettavat	-	-
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	79	69
	Ei	35	31
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	48	41
	1990-1999	28	24
	2000-2009	36	31
	2010-	6	5
Markkinat, joilla toimii pääasiallisesti	Paikallisilla tai alueellisilla	13	11
	Valtakunnallisilla Suomessa	53	45
	Kansainvälisillä	52	44

## 2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Pk-yritysbarometrin kaikista vastaajista 17 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja 12 % arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu 4. Teollisuuden ja palvelutoimialan suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat hieman myönteisemmät kuin koko maan pk-yrityksissä.

Cleantech-toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella koko maan pk-yritysten sekä teollisuuden ja palvelualojen näkymiä selvästi positiivisemmat. 38 % toimialan vastaajista arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilökunnan määrän pienenemistä ennakoiti 12 %. Saldoluvuksi muodostuu 25, joka on selvästi noussut viime keväästä (saldoluku 12).

**Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %**

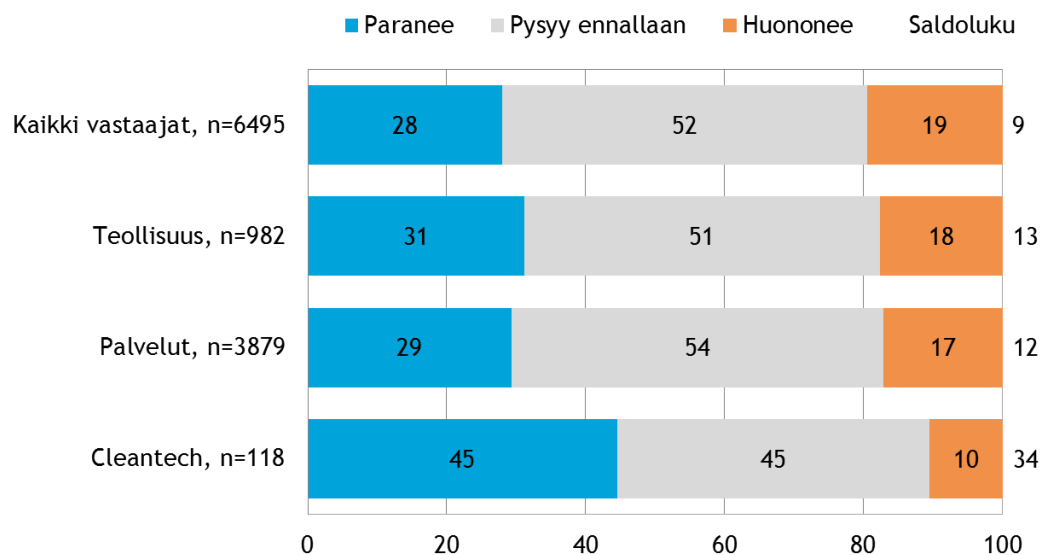


### 3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on koko maassa kehittynyt myönteisesti kevään 2015 pohjalukemista. Noin puolet (52 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 28 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 19 % huononevan, saldoluku on 9. Palvelualoilla sekä teollisuudessa suhdannenäkymät ovat hieman positiivisemmat kuin koko maan pk-yrityksissä.

Cleantech-toimialan yritysten vastaajat arvioivat suhdannenäkymät reilusti paremmiksi kuin koko maassa, teollisuudessa ja palvelutoimialalla. Saldoluku on lisäksi kehittynyt keväästä 2015 erittäin myönteisesti (1 →34).

**Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %**





**Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %**

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
<b>Liikevaihto</b>				
Koko maa	41	39	21	20
Teollisuus	47	35	17	30
Palvelut	42	38	19	23
Cleantech	62	30	8	54
<b>Investointien arvo</b>				
Koko maa	16	56	28	-13
Teollisuus	17	53	30	-12
Palvelut	16	58	26	-9
Cleantech	21	62	17	4
<b>Viennin arvo</b>				
Koko maa	15	70	15	0
Teollisuus	32	54	14	18
Palvelut	14	73	13	1
Cleantech	52	43	5	48
<b>Tuonnin arvo</b>				
Koko maa	12	72	16	-4
Teollisuus	20	63	17	3
Palvelut	7	80	14	-7
Cleantech	28	66	6	22
<b>Palkkakustannukset henkilöä kohden</b>				
Koko maa	39	53	9	30
Teollisuus	43	51	6	37
Palvelut	38	53	8	30
Cleantech	45	49	7	38
<b>Materiaalien hinnat</b>				
Koko maa	47	48	5	42
Teollisuus	51	44	5	47
Palvelut	42	53	5	37
Cleantech	36	53	11	25
<b>Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat</b>				
Koko maa	39	53	8	31
Teollisuus	32	60	8	23
Palvelut	37	56	6	31
Cleantech	24	62	13	11

Kannattavuus				
Koko maa	29	46	25	4
Teollisuus	35	41	24	11
Palvelut	31	46	23	9
Cleantech	52	40	8	43
Vakavaraisuus				
Koko maa	28	56	17	11
Teollisuus	32	51	17	16
Palvelut	29	56	15	14
Cleantech	50	45	5	45
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Koko maa	25	62	13	12
Teollisuus	25	61	14	11
Palvelut	28	61	11	17
Cleantech	36	59	5	31
Tilausten määrä				
Koko maa	35	45	20	15
Teollisuus	43	39	18	25
Palvelut	36	45	19	18
Cleantech	64	29	6	58
Kapasiteetin käyttöaste				
Koko maa	35	48	17	18
Teollisuus	35	48	17	18
Palvelut	-	-	-	-
Cleantech	55	38	7	49

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa materiaalien hintojen nousuun uskotaan koko maassa saldoluvun (42) perusteella yleisimmin. Myös lopputuotteiden tai palvelujen hintojen (saldoluku 31) ja palkkakustannusten (saldoluku 30) nousuun uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Sen sijaan investointien arvon uskotaan kevään tapaan laskevan ensi vuonna (saldoluku -13). Tilausten määrän kasvua kuvaava saldoluku 15 on kuitenkin suurempi kuin viime keväällä (saldoluku 3).

Cleantech-toimian pk-yritykset odottavat kaikkien arvioitujen osa-alueiden kehittyvän saldolukujen perusteella seuraavan vuoden kuluttua myönteisesti. Saldoluvut ovat myös lähes kaikkien osa-alueiden kohdalla suuremmat kuin koko maassa, teollisuudessa ja palvelualoilla. Ainoastaan materiaalien ja lopputuotteiden tai palveluiden hintojen nousuun uskovia on alalla vähemmän kuin koko maassa ja vertailuryhmissä. Alalla uskotaan vahvimmin tilausten määrän, liikevaihdon, kapasiteetin käyttöasteen, viennin arvon sekä vakavaraisuuden ja kannattavuuden kasvuun. Myös palkkakustannusten ja innovaatioiden, tuotannon tai tuotteiden kehityksen nousuun uskovia on alalla selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia.

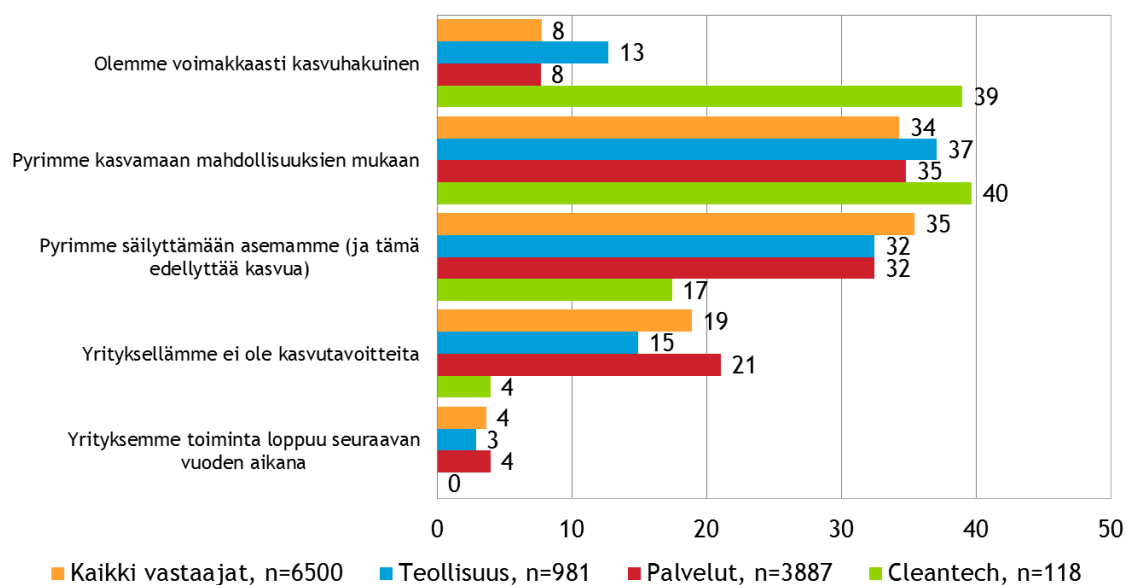
#### 4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maan pk-yrityksissä on eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Pk-yrityksistä lähes yhtä moni pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoii koko maan 4 % pk-yrityksistä.

Cleantech-alalla voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on selvästi suurempi kuin koko maan, teollisuusyritysten ja palvelualojen pk-yrityksissä (39 %). Myös mahdollisuuksien mukaan kasvavia yrityksiä on eniten Cleantech-alalla (40 %). Cleantech-alan yritysten vastaajista yksikään ei arvioinut yrityksensä toiminnan loppuvan seuraavan vuoden aikana.

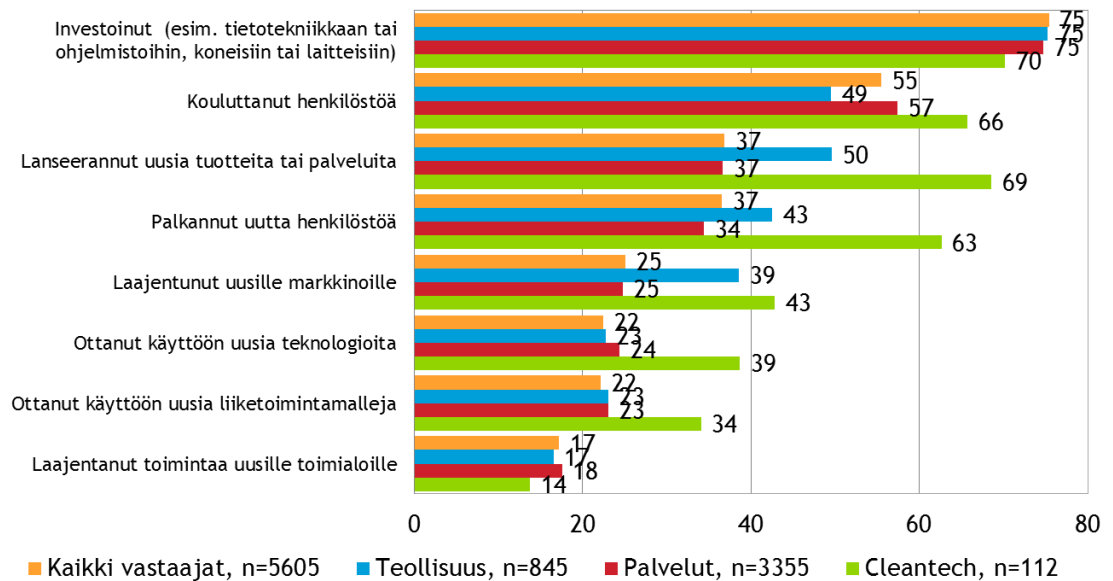
Koko maassa ja palvelualoilla kasvuhakuisten yritysten osuus on pysynyt suunnilleen samalla tasolla, kun taas teollisuudessa kasvuhakuisten yritysten osuus on pienentynyt aikaisemmasta (55 % → 50 %). Cleantech-toimialalla voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten yhteenlaskettu osuus on noussut viime keväästä (73 % → 79 %).

**Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %**



Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja kaikkien kolmen toimialan pk-yritysten eniten käyttämiä uusiutumiseen liittyviä toimia. Cleantech-yritykset ovat investointeja sekä uusille toimialoille laajentumista lukuun ottamatta olleet kokonaisuutena selvästi aktiivisempia uusiutumistoimenpiteiden toteuttamisessa kuin koko maan, teollisuuden ja palvelualojen pk-yritykset. Investoinnit toimialalla ovat vähentyneet keväästä 2015.

**Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % \*/**



\*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

## 5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

Koko maan pk-yrityksistä lähes viidenneksellä, teollisuuden pk-yrityksistä lähes kahdella viidestä ja Cleantech toimialan yrityksistä noin joka toisella on suoraa tuontitoimintaa. Palvelualan yrityksistä ainoastaan yhdeksällä prosentilla on suoraa tuontitoimintaa.

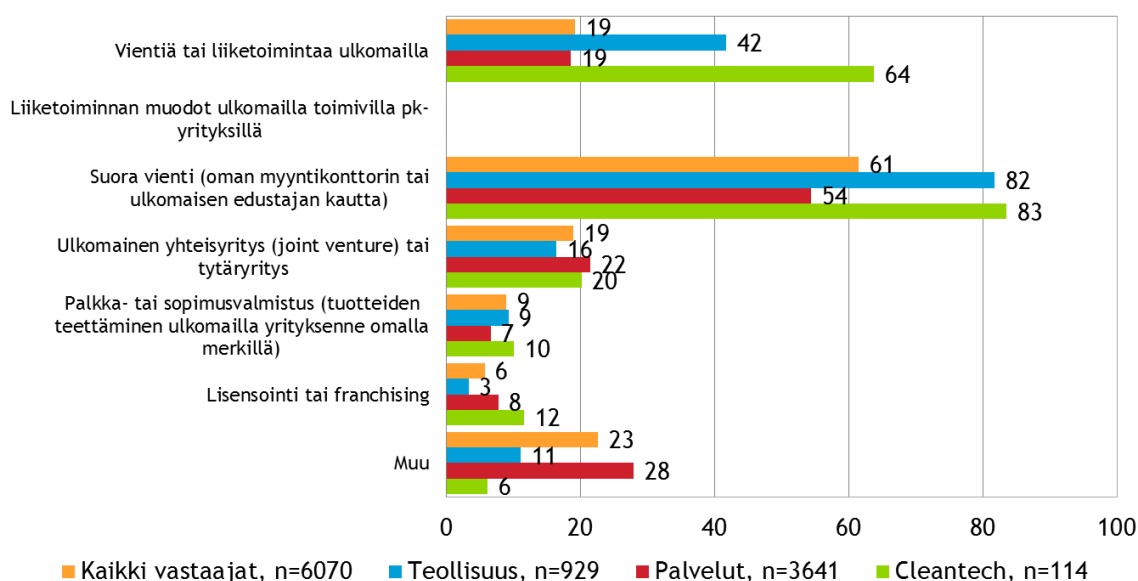
**Taulukko 3. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä**

	Teollisuus	Palvelut	Cleantech	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	37	9	51	18

Noin joka viidennellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä kolmella viidestä. Palvelualojen yrityksissä vientiä kuvaavat osuudet vastaavat koko maan pk-yritysten tilannetta, sen sijaan teollisuudessa ja Cleantech-alalla osuudet ovat suuremmat kuin koko maassa keskimäärin.

Cleantech-toimialan yrityksistä lähes kahdella kolmesta on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä valtaosalla eli kahdeksalla kymmenestä on suoraa vientiä.

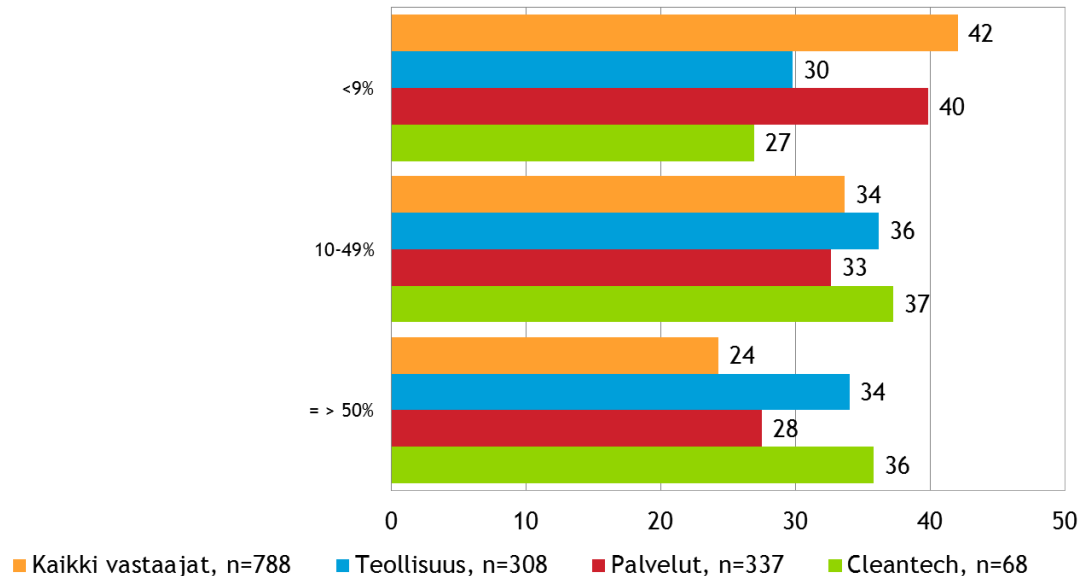
**Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä \*/**



\*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

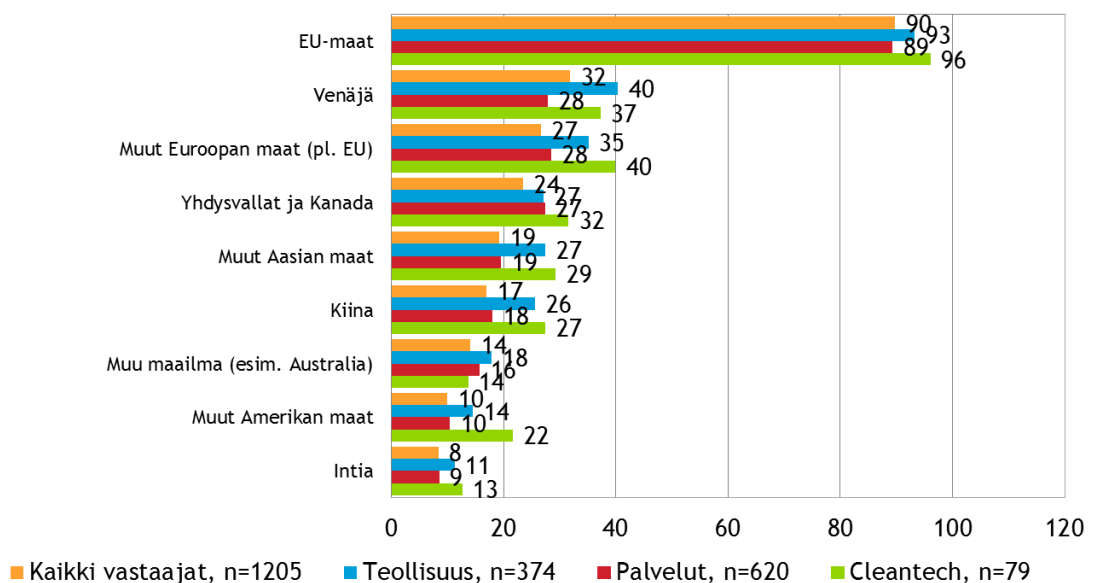
Kahdella viidesosalla koko maan ja noin joka neljännellä Cleantech-toimialaa edustavista, suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Cleantech-alalla viennin osuudet kokonaisliikevaihdosta ovat hieman suurempia kuin koko maassa ja palvelutoimialalla, mutta suunnilleen samalla tasolla teollisuuden pk-yritysten kanssa.

**Kuva 6. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2014, % yrityksistä**



EU-maat on Suomen pk-yritysten selvästi yleisin markkina-alue ulkomailla. Cleantech-toimialan yrityksissä lähes kaikkien maiden osuudet markkina-alueina ovat merkittävämpiä kuin koko maassa ja vertailuryhmässä.

**Kuva 7. Yritysten markkina-alueet ulkomailla, % yrityksistä, joilla on toimintaa ulkomailla \*/**

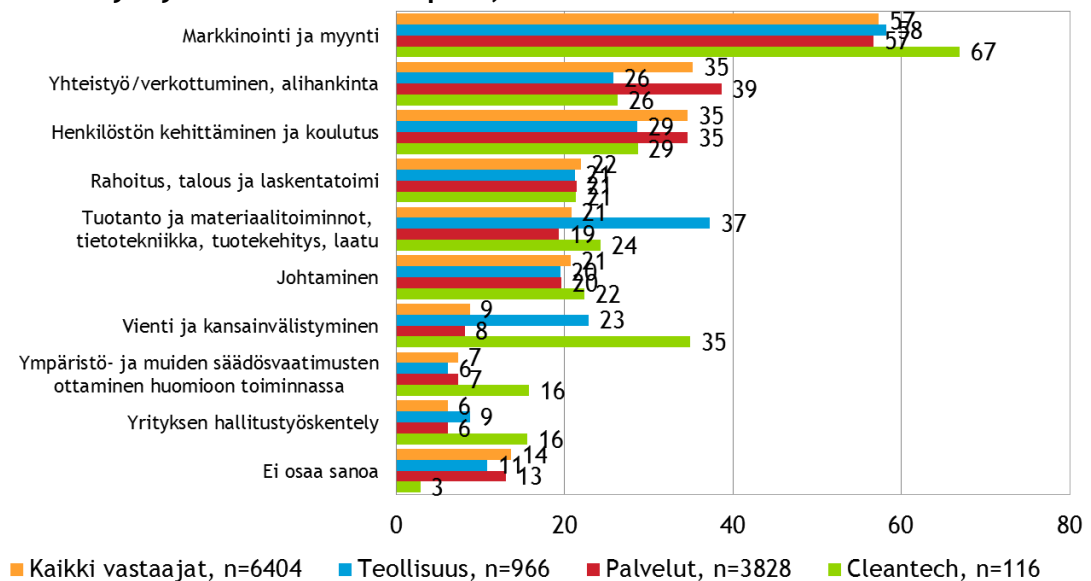


## 6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET

Koko maan tasolla pk-yritykset näkevät selvästi eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (57 %). Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on yhteistyösä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (35 %).

Myös Cleantech-toimialalla selvästi eniten kehittämistarvetta on markkinoinnissa ja myynnissä (67 %). Toiseksi eniten kehittämistä toimialalla koetaan olevan viennissä ja kansainvälistymisessä ja kolmanneksi eniten henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa.

**Kuva 8. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %**

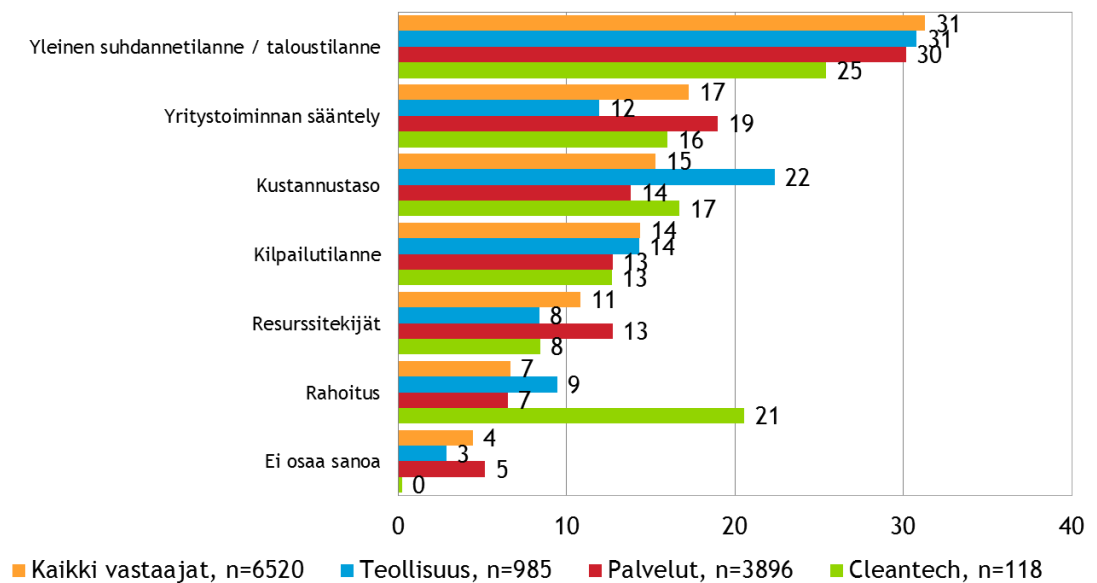


## 7. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET

Koko maassa pk-yritysten pahimpana kehittämisen esteenä nähdään yleinen suhdanne-tilanne/taloustilanne (31 %). Yritystoiminnan sääntely, kustannustaso ja kilpailutilanne nähdään seuraavaksi merkittävimpinä kehittämisen esteinä. Yritystoiminnan sääntelyn merkitys kehittämisen esteenä on nyt suurempi kuin vuoden 2014 syksynä.

Myös Cleantech-toimialan pk-yrityksissä yleinen suhdannetilanne/taloustilanne koetaan merkittävimpana kehittämisen esteenä. Rahoitus on alalla seuraavaksi merkittävin kehittämisen este. Kolmanneksi ja neljänneksi merkittävimmät kehittämisen esteet alalla ovat kustannustaso ja yritystoiminnan sääntely.

**Kuva 9. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %**

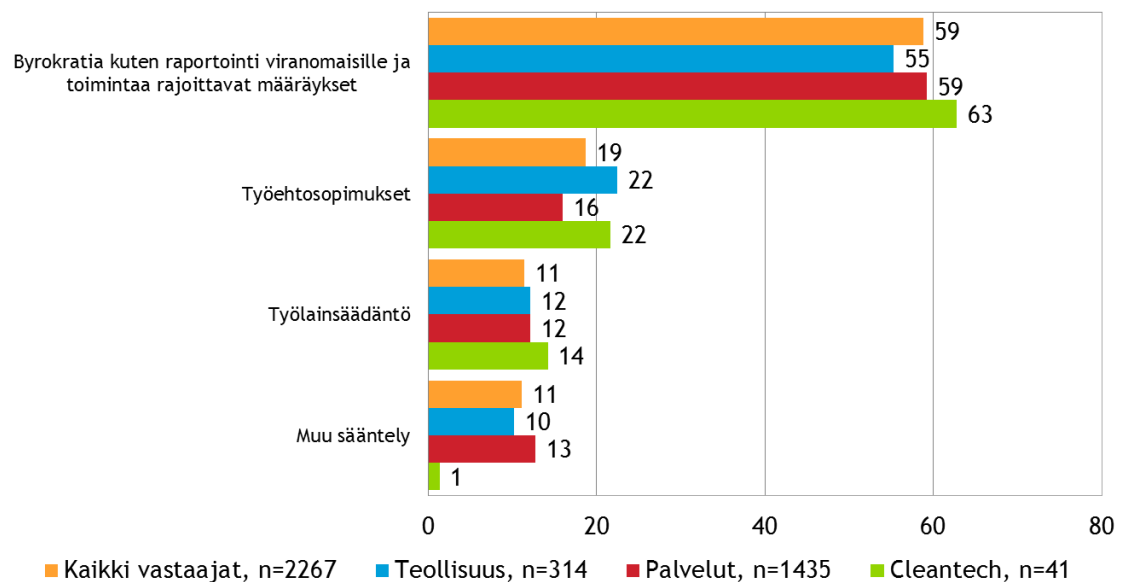




Byrokratia koetaan selvästi merkittävimmäksi sääntelyn esteeksi yritystoiminnan kehittämisen kannalta kaikissa vertailuryhmissä.

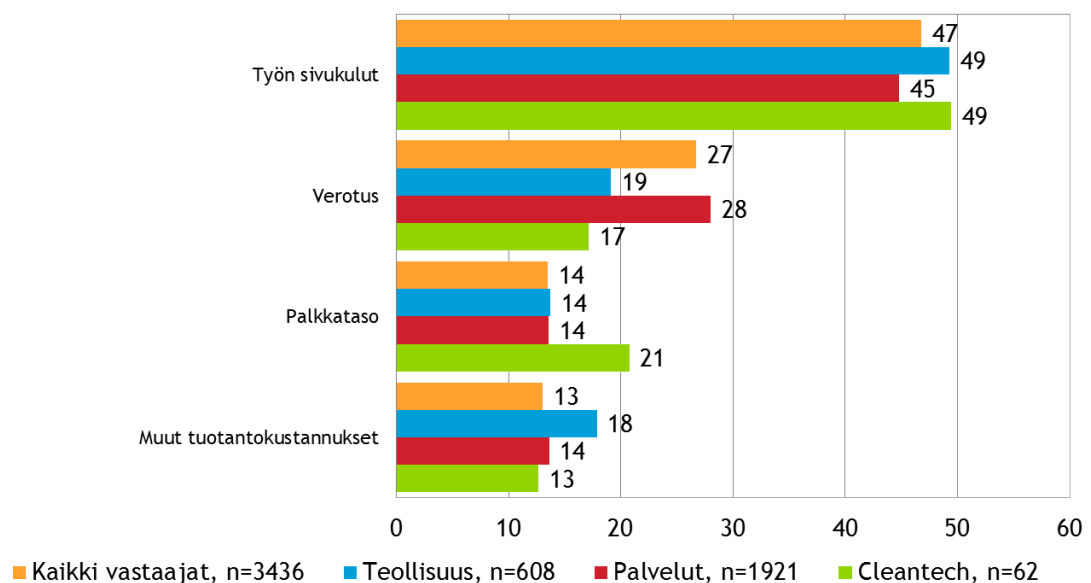
Muun sääntelyn merkitys on Cleantech-toimialalla selvästi vähäisempää kuin pk-yrityksissä keskimäärin.

**Kuva 10.1 Merkittävin sääntelyn este kehittämisessä, %**



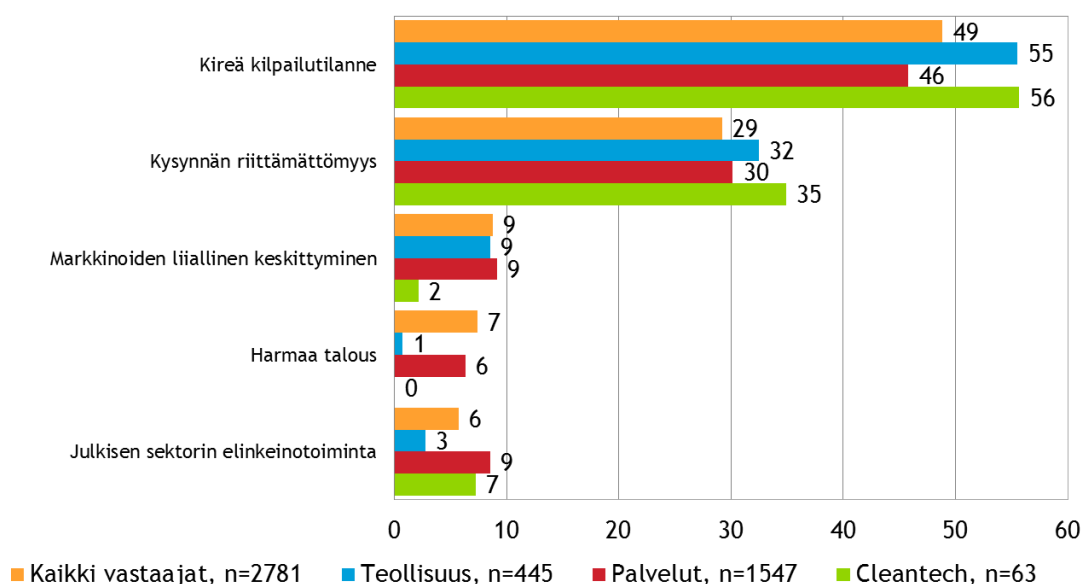
Kustannustasoon liittyvistä osatekijöistä merkittävimpana kehittämisen esteenä koetaan koko maassa ja vertailuryhmissä työn sivukulut. Toimialalla palkkataso koetaan vertailuryhmiä suurempana kehittämisen esteenä. Verotus on suhteellisesti pienempi kustannusperusteinen este kehittämiselle teollisuuden ja Cleantech-alan pk-yrityksissä.

**Kuva 10.2 Merkittävin kustannusten este kehittämisessä, %**



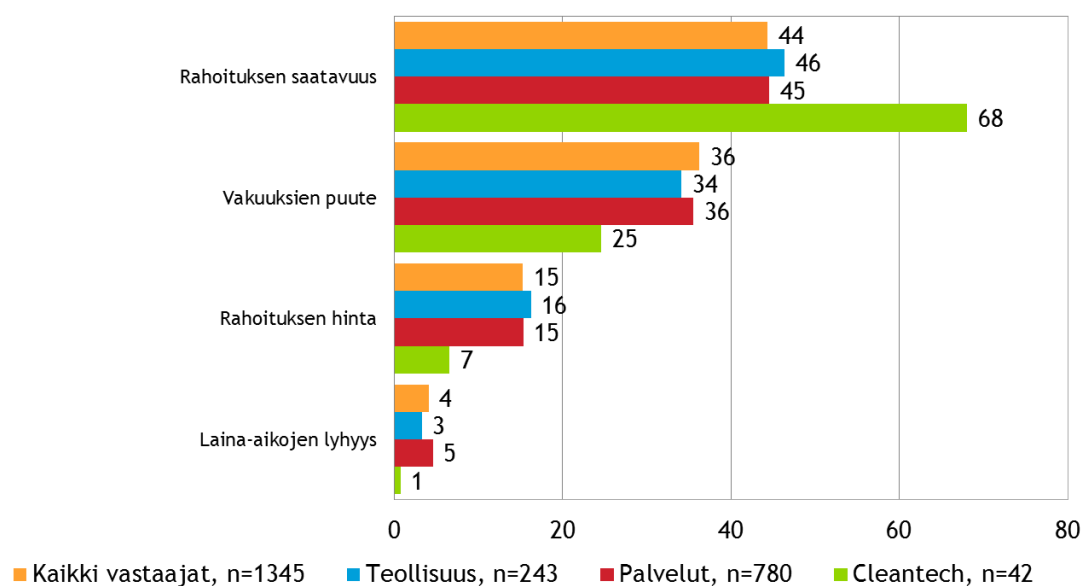
Kilpailutilanteen kireys nousee koko maassa sekä myös vertailutoimialoilla merkittävimmäksi kilpailuun liittyväksi kehittämisen esteeksi. Muita suurempi sen merkitys on teollisuuden ja Cleantech-alan yrityksille. Kysynnän riittämättömyys koetaan selvästi seuraavaksi merkittävimpänä esteenä kilpailutilanteessa, etenkin Cleantech-alalla. Harmaata taloutta ei alalla koeta lainkaan esteenä kehittämiselle.

**Kuva 10.3 Merkittävin kilpailutilanteen este kehittämisessä, %**



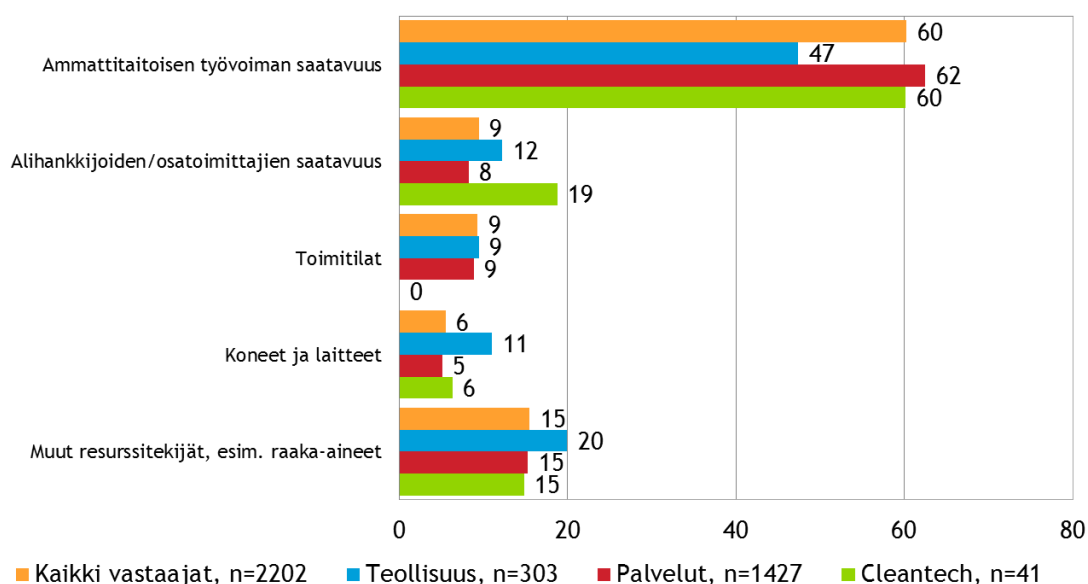
Rahoitukseen liittyvistä osatekijöistä merkittävimmät kehittämisen esteet pk-yrityksissä ovat rahoituksen saatavuus ja vakuuksien puute. Cleantech-toimialalla vakuuksien puute, rahoituksen hinta sekä laina-aikojen lyhyys koetaan vertailuryhmiä pienempinä esteinä ja rahoituksen saatavuus selvästi suurempana.

**Kuva 10.4 Merkittävin rahoituseste kehittämisessä, %**



Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on pk-yritysten suurin resurssitekijöihin liittyvä kehittämisen este. Teollisuuden pk-yrityksissä osa-alueen merkitys on vähäisempi kuin muissa pk-yrityksissä. Cleantech-toimialan yrityksissä alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuus on toiseksi tärkein osa-alue ja selvästi merkittävämpi kehittämisen este kuin muissa pk-yrityksissä.

**Kuva 10.5 Merkittävien resurssitekijöiden este kehittämisessä, %**

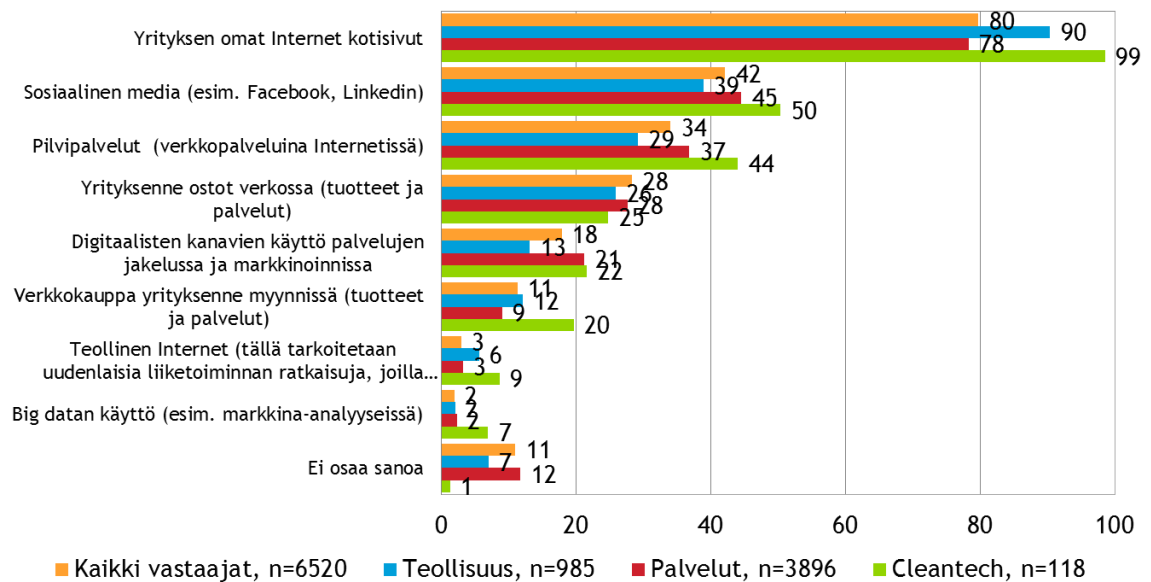


## 8. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Neljällä viidestä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Haastatelluista Cleantech-alan pk-yrityksistä lähes kaikilla on omat kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Cleantech-alan yrityksissä hyödynnetään sosiaalista mediaa, pilvipalveluja, verkko-kauppaa sekä teollista internetiä enemmän kuin koko maan, teollisuuden ja palvelualan pk-yrityksissä. Digitaalisten kanavien käyttäjiä on nyt aikaisempaa vähemmän Cleantech-toimialalla (35 % → 22 %).

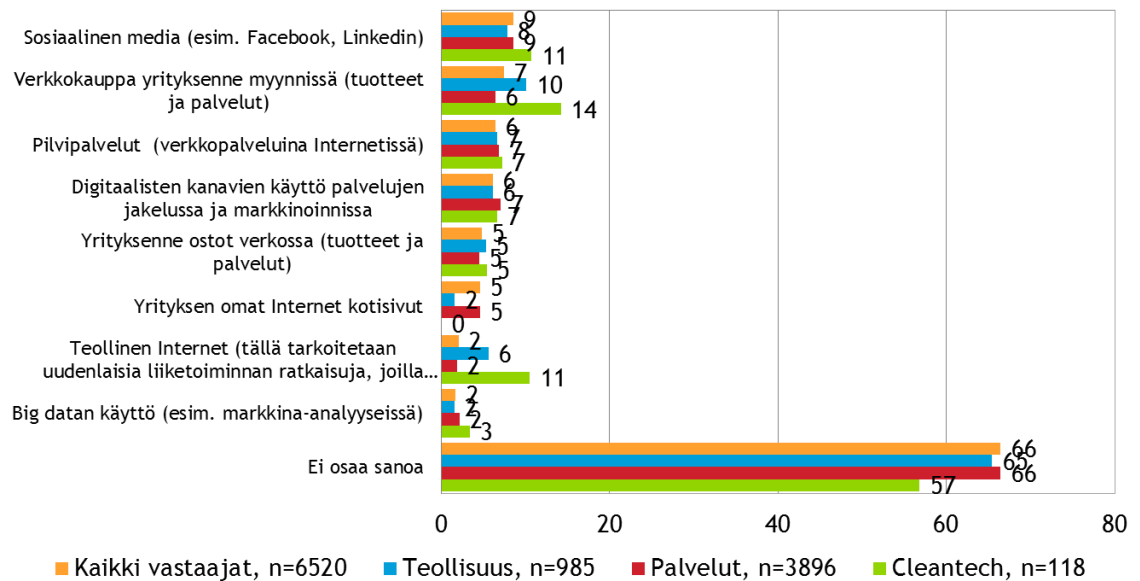
**Kuva 11. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, % \*/**



\*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Sosiaalinen media on yleisin digitalisoitumiseen liittyvä työkalu/palvelu, joka pk-yrityksissä aiotaan ottaa käyttöön seuraavien 12 kuukauden aikana. Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa 7 %. Cleantech-alalla verkkokaupan ja teollisen internetin käyttöä suunnittelevia on muita ryhmiä enemmän. Melko suuri osa vastaajista ei ottanut kantaa kysymykseen.

**Kuva 12. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %**



\*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT****TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ**

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki  
puhelin 029 506 0000  
tem.fi

**ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS**

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki  
puhelin 0295 027 500  
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

**ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS**

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli  
puhelin 0295 024 000  
ely-keskus.fi/etela-savo

**HÄMEEN ELY-KESKUS**

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti  
**Hämeenlinnan toimipaikka**  
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna  
puhelin 0295 025 000  
ely-keskus.fi/hame

**KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS**

Salpausseläntie 22, 45100 Kouvola  
**Lappeenrannan toimipaikka**  
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta  
puhelin 0295 029 000  
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

**KAINUUN ELY-KESKUS**

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani  
puhelin 0295 023 500  
ely-keskus.fi/kainuu

**KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS**

Gygnaeuskatu 1, 40100 Jyväskylä  
puhelin 0295 024 500  
ely-keskus.fi/keski-suomi

**LAPIN ELY-KESKUS**

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi  
**Kemin toimipaikka**  
Asemakatu 19, 94100 Kemi  
puhelin 0295 037 000  
ely-keskus.fi/lappi

**PIRKANMAAN ELY-KESKUS**

Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere  
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere  
puhelin 0295 036 000  
ely-keskus.fi/pirkanmaa

**POHJANMAAN ELY-KESKUS**

Hovioikeudenpuistikko 19 A, 65100 Vaasa  
**Kokkolan toimipaikka**  
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola  
puhelin 0295 028 500  
ely-keskus.fi/pohjanmaa

**POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS**

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu  
puhelin 0295 026 000  
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

**POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS**

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu  
puhelin 0295 038 000  
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

**POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS**

Kallanranta 11, 70100 Kuopio  
puhelin 0295 026 500  
ely-keskus.fi/pohjois-savo

**SATAKUNNAN ELY-KESKUS**

Valtakatu 12 B, 28100 Pori  
puhelin 0295 022 000  
ely-keskus.fi/satakunta

**UUDENMAAN ELY-KESKUS**

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki  
puhelin 0295 021 000  
ely-keskus.fi/uusimaa

**VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS**

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku  
puhelin 0295 022 500  
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

